

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
Azerbaijan Republic Ministry of Culture and Tourism
Азербайджанская Республика Министерство Культуры и Туризма

*Səməd Vurğunun
ev muzeyi*

House Museum Samad Vurgun

*Дом-музей
Самеда Вургуна*

Tərtibçi: Aybəniz Vurgunqızı
Compiler: Aybaniz Vurgungizi
Составитель: Айбениз Вургункызы

Səməd Yusif oğlu Vəkilov 1906-cı il martın 21-də Qazax rayonunun Yuxarı Salahlı kəndində bəy nəslinə mənsub bir ailədə anadan olmuşdur. Vəkiləğalılar, sonralar isə Vəkilovlar adlanan nəslin 300 illik tarixi məlumdur. Şairin anası da həmin nəsiləndir. Vəkiləğalılardan çox cürətli hərbiçilər, maarifçilər, həkimlər, şairlər yetişmişdir. Onlar çar Rusiyası dövründə Qazaxda, Tiflisdə, başqa yerlərdə yaşamış və işləmişlər. Şairin atası Yusif ağa kənddə, ömrünün son illərini isə Qazaxda yaşamışdır. O, çox səxavətli olduğundan öz var-dövlətini əlində saxlaya bilməmiş, yoxsullaşmışdır.

Balaca Səmədin uşaqlığı çox acınacaqlı olmuşdur. 6 yaşı olanda anası Məhbub xanım 28 yaşında vəfat edir. Səməd atası Yusif ağanın və ana nənəsi Aişə xanımın himayəsində

Samad Yusif oghli Vakilov (1906-1956) was born in the bey (landlord) family in Yukhari Salahli village of Kazakh district. The dynasty of Vakilaghali (later Vakilovs) has 300 years' history. The poet's mother also belongs to this dynasty. The dynasty was famous for its brave and experienced military men, enlighteners, doctors and poets. In the years of Tsarist Russia they lived in Kazakh, Tbilisi and other places. The poet's father Yusif agha lived in the village but his last years he spent in Kazakh. He lost his wealth because of his excessive generosity.

Young Samad's childhood was very hard. When he was six, he lost his 28-year-old mother. Samad was brought up by his father and grandmother (mother's mother)

Самед Юсиф оглы Векилов родился 21 марта 1906 г. в селении Юхары Салахлы (Верхние Салахлы) Казахского района в семье, принадлежащей к бекскому сословию. Известна 300-летняя история поколения Векилагалы, позднее Векиловых. Мать поэта принадлежала к этому же сословию. Из поколения Векилагалы вышли весьма смелые, опытные военные, просветители, врачи, поэты. В годы царской России они жили в Казахе, Тифлисе и др. местах. Отец поэта Юсиф ага жил в селе, последние годы в Казахе. Будучи весьма щедрым, он не смог сохранить свое богатство и обеднел.

Детство маленького Самеда было очень тяжелым. Когда ему было 6 лет, умирает его мать, в возрасте 28 лет. Жил Самед на попечении отца Юсиф ага и бабушки по матери

də yaşayır. Aişə xanımın əri-şairin babası Mehdixan ağa öz dövründə elində, obasında Kuhənsal ləqəbi ilə tanınan şair idi. Görkəmli Azərbaycan şairi, Qarabağ xanı İbrahim xanın vəziri Molla Pənah Vəqif (1719-1797) də bu nəslə mənsub olmuşdur.

Şair uşaqlıq illərini doğma kəndində keçirmiş, ilk təhsilini kənd məktəbində almışdır.

1918-ci ildə görkəmli ədəbiyyatşünas və maarifçi Firudin bəy Köçərli Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsini Qazaxa köçürərək Qazax müəllimlər seminariyasını təşkil edir. Seminariya mütərəqqi bir maarif ocağı idi. Bu məktəbə qəbul olunan kənd uşaqları arasında Səməd və Mehdixan Vəkilov qardaşları da var idilər. Firudin bəy Köçərlinin həyat yoldaşı Badisəbə

Aysha xanim. The poet's grandfather, Aysha xanim's husband Mehdikhan agha was a poet known under pseudonym Kyukhansal. Well-known Azerbaijani poet, Ibrahim khan's (the khan of Garabagh) vizir (chief consultant) Molla Panah Vagif (1717-1797) also belongs to this kin.

Young Samad spent his early childhood in his native village and got his elementary education there.

In 1918 a popular enlightener and literary critic Firudin bey Kocharly transferred the Azerbaijani language school of Gory Seminary to Kazakh, founding Kazakh Teachers' Seminary.

The Seminary was the foremost hearth of education. The brothers -Samad and Mehdikhan Vakilovs were among the village children accepted to the Seminary. Fridun

ринской линии - Айши ханум. Муж Айши ханум, бабушка поэта Мехтихан ага был поэтом, известным в народе под псевдонимом Кюхансал. Видный Азербайджанский поэт, визирь Карабахского хана - Ибрагим хана Молла Панах Вагиф (1719-1797) тоже принадлежал этому роду.

Маленький Самед провел детские годы в родном селе, получил здесь же начальное образование.

В 1922 г. умирает отец поэта Юсиф ага, а годом позже - бабушка, Айша ханум. О Самеде и его брате Мехтихане заботится их двоюродная сестра Хангызы Векилова.

В 1918 г. видный просветитель и литературовед Фирудин бек Кочарли перевел азербайджанское отделение Горькой семинарии в Казах, основав Казахскую учительскую семинарию.

xanim Vakilova (Köçərli) şairin yaxın qohumu idi.

Səməd Vəkilov gəncliyində hər şeylə maraqlanan, həssas, şıtaq, bədənəcə zəif, bununla yanaşı çox cürətli, möhkəm iradəli, hazırcaıab idi. Təhsilə başladığı ilk günlərdən ondakı fitri istedad özünü göstərməyə başlamışdı. Bu illərdə o, Vəqif, Vidadi, Zakir və Sabir yaradıcılığı ilə yanaşı, A.S.Puşkinin, Y.M.Lermontovun və türk yazıçılarından Tofiq Fikrətin, Namiq Kamalın, Məhməd Əminin əsərləri ilə də tanış olur. Səsi olduğundan gözəl oxuyur, məharətlə şeir deyir, həvəskar tamaşalarda çıxış edirdi.

1922-ci ildə şairin atası Yusif ağa, bir il sonra isə nənəsi Aişə xanım vəfat edir. Bundan sonra Səmədə və qardaşı Mehdixana onların bibisi qızı Xanqızı Vəkilova qayğı

bey's wife Badisaba Vakilova (Kocharli) was poet's close relative.

In spite of Samad's weak health, he was a very brave, quick-witted, strong-willed, inquisitive boy. From the first day of his studying he demonstrated his innate talent. During these years he was interested in literary works of Vagif, Vidadi, Zakir and Sabir, got to know with the works of A.S.Pushkin, M.Y.Lermontov, Turkish writers and poets- Tofiq Fikret, Namik Kamal and Mammad Amin. Possessing an excellent singing ability he sang songs and recited poems, and played in many performances in amateur theatres.

In 1922 the poet's father Yusif agha died, a year later his grandmother Aysha xanim died too.

Семинария стала передовым очагом просвещения. Среди принятых в семинарию сельских детей были братья Самед и Мехтихан Векиловы. Супруга Фирудин бека Бадисаба Векилова (Кочарли), приходил ась ближайшей родственницей поэту.

Самед Векилов был любознательным, чутким, однако болезненным, вместе с тем волевым, смелым и находчивым мальчиком. С первых дней учебы проявляется его природный талант. В эти годы он с большим интересом относится к творчеству Вагифа, Видадии, Закира и Сабира, знакомится с произведениями А.С. Пушкина, М.Ю.Лермонтова, турецких писателей Топфика Фикрета, Намика Камала и Мамеда Эмина. Наделенный прекрасным голосом он замечательно пел и читал стихи, участвовал во

göstərir.

Seminarıyada o, ilk şeirlərini qələmə alır. Bunlar xalq poeziyası formasından biri olan lirik qoşmalar idi. Yazdığı şeirlər seminariyanın divar qəzetində çıxırdı.

Şairin ilk çap əsəri olan «Cavanlara xitab» şeiri 1925-ci ildə Tiflisdə çıxan «Yeni fikir» qəzetində dərc olunmuşdur. Bu şeiri o, seminariyanı qurtarması münasibətilə yazmışdı.

Seminariyanı bitirdikdən sonra Səməd Vəkilov Azərbaycanın bir sıra kənd və rayonlarında, o cümlədən Qazaxda, Qubada və dahi Nizaminin vətəni Gəncədə Azərbaycan dili və ədəbiyyatını tədris etməyə başlayır.

Poeziya get-gedə şairin bütün varlığına hakim kəsilir. Gənc şair öz xalqını, vətəninə, doğma torpağının

Their cousin Khangizi took care of Samad and his brother Mehdi-khan.

His first poems were written during the Seminary years. They were goshmas (one of the folk genres). They were published in the wall newspaper of the Seminary.

The poet's first published poem, "Addressing to Youth", appeared in the Tbilisi newspaper "Yeni Fikir" (New Thought) in 1925. He dedicated this poem to his graduation ceremony of the Seminary.

After graduating from the Seminary Samad Vakilov taught the Azerbaijan Language and Literature in such different regions of Azerbaijan as Kazakh, Guba and Ganja, the motherland of Nizami Ganjavi.

Little by little he began to dedicate his life to poetry. The pseudo-

многих любительских спектаклях.

Первые стихи были написаны им в годы учебы в семинарии. Это были лирические гошма (одна из форм народной поэзии). Они печатались в семинарской стенной газете.

Первая публикация поэта - стихотворение "Обращение к молодежи" вышло в 1925 г. в Тифлисской газете "Yeni Fikir" (Новая мысль). Оно было написано по случаю окончания семинарии..

По окончании семинарии Самед Векилов преподает азербайджанской язык и литературу в разных селах и районах Азербайджана, в том числе, в Казахе, в Кубе, а также на родине великого Низами в Гяндже.

Постепенно поэзия овладевает всем существом и помыслами поэта. Псевдоним "Вургун" (Влюб-

əsrarəngiz təbiətini sevdiyi üçün «Vürğun» təxəllüsünü götürür. O, özü sonralar belə yazırdı:

*Aşiqəm insana və təbiətə,
Əlim qələm tutub yazandan bəri...*

1929-cu ildə Səməd Vurğun İkinci Moskva Universitetinin ədəbiyyat fakültəsinə daxil olur. Moskvadakı təhsil illərində o, fəal yaradıcılıqla da məşğul olur.

Həmin illər yazdığı siyasi məzunlu və lirik şeirlər onun 1930-cu ildə çap olunmuş «Şairin andı» adlı ilk kitabında toplanmışdır.

1930-1940-cı illər-Vurğun istedadının çiçəklənməsi və yüksəlişi dövrüdür. 1934-cü ildə şairin «Könül dəftəri» və 1935-ci ildə «Şeirlər» adlı kitabları nəşr olunmuşdur. Bu dövrdə şair, poeziyamızın dilini bir çox əcnəbi sözlərdən təmizləyə-

nym "Vurghun" is the explanation of his love to his nation, Motherland, delightful nature of the native land.

*I have loved people and nature
Since the time I started to write*

In 1929 S.Vurghun entered the school of Literature of Moscow University II. During the university years he was actively engaged in creative activity too. His political and lyrical poems were published in his book "Shairin Andı" (Poet's Oath) in 1930.

The 1930-40s are the period of enthusiasm of his poetical talent. In 1934 his poetical collection of poems "Konul Defteri" (The Soul's Book) and the book "Sheirler" (Poems) were published.

These years the poet enriched our Literature and Dramaturgy purifying poetry from foreign

ленный) является объяснением его любви к родному народу, Родине, чарующей природе родной земли. В последствии он писал по этому поводу:

*Я полюбил человека и природу,
В миг, когда взял в свои руки перо.*

В 1929 г. С.Вургун поступает на литературный факультет II Московского Университета. В годы учебы в Москве он активно занимается творческой деятельностью. Стихи этих лет на политическую и лирическую тематику вошли в его книгу стихов "Шаирин анды" ("Клятва поэта") изданную в 1930 году.

1930-40-ые годы - период расцвета и подъема поэтического таланта Вургуна. В 1934 г. выходит поэтический сборник стихов "Ке-

rək, ədəbiyyatımızı, dramaturgiyamızı yeni əsərlər hesabına zənginləşdirmişdir. Yalnız 1935-ci ildə Səməd Vurğun 7 poema və 100-ə yaxın şeir yazmışdır. 1934-cü ildə yazılmış «Azərbaycan» şeiri Azərbaycan ədəbiyyatının incilərindəndir. Bu şeirdə doğma Azərbaycanın qədim tarixi, təbii gözəlliyi, nemətləri, xalqımızın xeyirxahlığı, açıqürəkliyi və qonaqpərvərliyi öz əksini tapmışdır:

Elə həmin il Səməd Vurğunun şəxsi həyatında yenilik baş vermişdir. O, Abdulla Şaiqin baldızı Xavər xanım Mirzəbəyova ilə ailə həyatı qurmuşdur.

O, çox qayğıkeş və mehriban ata idi. Həyat yoldaşı Xavər xanım uşaqların şiltaqlığından şikayətləndə, Səməd Vurğun demişdi ki, mən özüm ana, ata qayğısından

words by creating new works. Only in 1935 S.Vurghun created 7 voluminous poems and about 100 poems written in 1934, the poem "Azerbaijan" is considered to be one of the pearls of Azerbaijan Literature. Not only the ancient history of mother Azerbaijan, beauties of nature, natural recourses but also hospitality and frankness of the peace-loving nation were reflected in his works.

Some changes happened in S.Vurghun's private life that year. He married Khavar khanim Mirzabeyova, -the sister of Abdulla Shaig's wife.

The poet was careful and affectionate father. When his wife Khavar khanim complained of the children's caprices he always used to tell: "I was deprived from parents' care, let my kids grow free."

нюл дефтери" "Тетрадь души"), 1935 г. книга "Шеирлер" ("Стихи")

В этот период поэт, очищая язык поэзии от иностранных слов, в значительной степени обогащает нашу литературу и драматургию новыми произведениями. Только в 1935 г. С.Вургун создает 7 поэм и около 100 стихотворений. Написанное в 1934 г. стихотворение "Азербайджан" является жемчужиной азербайджанской литературы. В нем отразилась древняя история родного Азербайджана, красота природы, природные богатства, а также миролюбие, открытость и гостеприимство родного народа.

В этом же году происходит перемена и в личной жизни С.Вургуна. Он женится на золовке поэта Абдулла Шаига Хавер ханум Мирзабековой.

Поэт был заботливым и любящим

məhrum olmuşam, qoy uşaqlarım sərbəst böyüsünlər. Şairin Xavər xanım və uşaqlarına həsr etdiyi şeirlər bu münasibətin gözəl ifadəsidir:

*Yusifin, Vaqifin görüm var olsun,
Aybaniz hamıdan bəxtiyar olsun.
Yüz il də Vurğuna Xavər yar olsun,
Ən əziz sirdaşım, köməyim sənsən.*

Səməd Vurğun 1936-37-ci illərdə yeni əsərlər yazmaqla yanaşı tərcüməçiliklə də məşğul olaraq, A. S. Puşkinin «Yevgeni Onegin» mənzum romanını Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir:

*Axıtdım alnımın inci tərini,
Yanmadım ömrümün iki ilinə.
Rusiya şeirinin şah əsərini
Çevirdim ilk dəfə türkün dilinə.*

The perfect expression of this thought was reflected in his poems addressing to Khavar khanim and his kids:

*So long live my two sons Yusif,
Vagif!
And happy be my daughter
Aybaniz!
A hundred years, Khavar, my
love, may you live!
My support, my hope, my secret
strength are you!*

In 1936-37s S.Vurghun not only created new works in poetry but also was engaged in translation too. He translated Pushkin's novel written in verse "Evgeniy Onegin" from Russian into Azerbaijan

He was awarded with "A.S.Pushkin Medal" for this translation by Pushkin Committee.

отцом. Когда супруга Хавер ханум сетовала на капризы детей С.Вургун говорил: "Я был лишен родительской заботы, пусть мои дети растут свободными. Прекрасным выражением этого состояния были стихи, адресованные поэтом Хавер ханум и детям:

*Юсифом, Вагифом лобуйся,
гордись!
Пусть будет счастливее
всех Айбениз!
Сопутствуй Вургуну, на
веки, всю жизнь,
Еще сотню лет будь опорой
моей!*

В 1936-37-х годах С.Вургун наряду с созданием новых произведений занимался и переводческой деятельностью. Им был переведен на азербайджанский язык роман в стихах А.С.Пушкина "Евгений Онегин":

*Жемчужины пота на лбу,
я провел
Два года в горячем труде.*

Bu mənzum romanın tərcüməsi-nə görə şairə Puşkin komitəsinin «A. S. Puşkin medalı» təqdim olunmuşdur. Bu illər şair Şota Rustaveli-nin «Pələng dərisi geymiş pəhvə-lan» əsərinin bir hissəsinə böyük ustalıqla tərcümə etmiş, bunun üçün Gürcüstan SSR MİK-in fəxri fərma-nı ilə təltif edilmişdir. Eləcə də şair Taras Şevçenkonun, İlya Çavçavadzenin, Cambulun bir çox şeirlərini dilimizə tərcümə etmişdir.

1937-ci ilin ikinci yarısında Səməd Vurğun özünün ölməz dram əsərini – «Vaqif»i yazır. «Vaqif» dramını 3-4 həftə ərzində, hey-rətləndirici bir sürətlə tamamlayan şair əsərdə Molla Pənah Vaqifin faciəli həyatını, şair böyüklüyünü, insanlıq kamilliyini ustalıqla, məhəbbətlə əks etmişdir. «Vaqif» dramına görə Səməd Vurğun 1941-ci ildə «Stalin

In these years he carried out one more masterly translation, a part of Shota Rustaveli's poem "The Knight in a Tiger-skin", he was awarded with the Badge of Honour by Georgian SSR for this translation. He translated some works of Taras Shevchenko, Maxim Gorky, Ilya Chavchavadze and Jambul.

In the second stage of 1937 S.Vurghun created his immortal drama "Vagif". He completed it with unbelievable speed, within 3-4 weeks. This masterly created drama was written about M.P.Vagif's tragic life, his poetical height, human perfectness.

In 1941 S. Vurghun was given the title of "Stalin Prize Laureate" for "Vagif" drama.

1937-38s' bloody repression didn't go round S.Vurghun. Male-

*Наконец На родной ту-
рецкий язык перевел
Поэзии русской нетленной
Венец!*

За этот перевод поэту была вручена "Медаль А.С.Пушкина", Пушкинского комитета. В эти годы им осуществлен мастерский перевод одной части поэмы Шота Руставели "Витязь в тигровой шкуре", за что он был награжден Почетной грамотой Грузинской ССР, им также были переведены некоторые произведения Тараса Шевченко, Максима Горького, Ильи Чавчавадзе и Джамбула.

Во второй половине 1937 г. С.Вургун создает свою бессмертную драму "Вагиф". В произведении, завершенном с поразительной скоростью, за 3-4 недели, поэт с любовью и мастерством воспроизвел трагическую судьбу М.П.Вагифа, его по-

мükafatı laureatı» adına layiq görülmüşdü.

1937-1938-ci illərin hadisələri - qanlı represiyalar Səməd Vurğunu da «unutmamışdı». Onun yüksək sənət qüdrəti, nüfuzu və ona olan xalq məhəbbətinə qışqanan adamlar şairi millətçilik böhtanları ilə ləkələmək və cərgədən çıxartmağa can atırdılar. Müxtəlif dairələrdə dəfələrlə «onun məsələsinə» baxılmış, böyük şair «olum və ya ölüm» dilemması qarşısında qalmalı olmuşdur. Şairi «lazımı idarələrə» tez-tez çağırırdılar. Lakin Səməd Vurğun mənəvi iztirab keçirsə də, əyilməz iradəsi, cürəti, məntiqi və təsirli danışığı ilə əleyhdarlarının planlarını pozmuşdu.

Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinə hazırlıq işində fəal iştirak edən Səməd Vurğun 1939-cu ildən

violence people, feeling the envy of his poetical talent, authority and people's love tried to blacken the poet by false accusation in nationalism and exterminate him. Repeatedly his "question" was examined in different levels and the great poet was in a dilemma "to be or not to be". The poet was called by corresponding organizations several times. Testing him morally they made him suffer. However due to his strong will, bravery, he broke his enemies' plan by his logical and efficient speech.

S.Vurghun, participating actively in the process of celebrating 800 years jubilee of Nizami Ganjavi, in 1939 published the article about Nizami, made a scientific speech and carried out a poetical translation of Nizami Ganjavi's poem "Leyli and Majnun".

этическую возвышенность, человеческое совершенство.

За драму "Вагиф" С.Вургун в 1941 г. удостоивается звания "Лауреата Сталинской премии".

Кровавые репрессии 1937-38-х годов не обошли и С.Вургуна. Недоброжелатели, завидовавшие силе его поэтического таланта, авторитета и всенародной к нему любви, пытались очернить поэта ложными обвинениями в национализме и вывести его из строя. Неоднократно его "вопрос" рассматривается на различных уровнях и великий поэт стоял перед дилеммой "быть или не быть?". Поэта не раз вызывали в соответствующие организации. Испытывая моральные страдания С.Вургун, тем не менее, благодаря негибимой воле, смелости, своими логичными и действенными выступлениями разрушал планы про-

başlayaraq Nizami haqqında məqalələr yazmış, elmi məruzələrlə çıxış etmiş, onun «Leyli və Məcnun» poemasını məharətlə dilimizə çevirmişdir.

1939-cu ildə şair inqilabçı Xanlar Səfəraliyevin həyatından bəhs edən ikinci mənzum dram əsəri olan «Xanlar»ı yazmışdır. Həmin il onun «Azad ilham» kitabı nəşr edilir.

1941-ci ildə Səməd Vurğun Nizaminin «Xosrov və Şirin» poemasının motivləri əsasında «Fərhad və Şirin» mənzum dramını yazır. Mühəribə dövründə yazılmış bu dramda böyük vətənpərvərlik duyğularının tərənnümü xüsusi məna kəsb edirdi. Səməd Vurğun 1942-ci ildə bu əsərə görə ikinci dəfə «Stalin mükafatı layuratu» adına layiq görülür.

Şairin yaradıcılığında Böyük Vətən müharibəsi dövrü xüsusi yer tu-

In 1939 S.Vurghun created his poetic drama "Khanlar". It was dedicated to the life of revolutionary Khanlar Safaraliyev. In the same year he published his book (poems) "Azad Ilham"(Free Inspiration).

In 1941 S.Vurghun wrote his next poetic drama "Farhad and Shirin" on the motives of Nizami Ganjavi's "Khosrov and Shirin".

Main significance in the drama created during the war was given to high patriotic feelings. In 1941 S.Vurghun was given the title of "Stalin Prize Laureate" for this drama for the second time .

The Great Patriotic War takes a significant place in his creative activity . The following lines:

*Listen to me my strongholds
Consider me a soldier onwards*

тивников...

С.Вургун, активно участвующий в подготовке 800 летнего юбилея Низами Гянджеви, начиная с 1939 года публикует статьи о Низами, выступает с научными докладами, осуществляет поэтический перевод его поэмы "Лейли и Меджнун".

В 1939 г. С.Вургун создает вторую стихотворную драму "Ханлар", посвященную жизни революционера Ханлара Сафаралиева. В этом же году выходит его книга стихов "Азад ильхам" "Свободное вдохновение".

В 1941 г. С.Вургун пишет следующую стихотворению драму "Фархад Ширин" на мотивы поэмы Низами "Хосров и Ширин". В драме, созданной в годы войны, особое звучание приобретает воспевание высоких патриотических

tur. Mühəribənin başlandığı gün Səməd Vurğunun yazdığı:

*Bilsin ana torpaq, eşitsin Və-
tən,
Müsəlləh əsgəram mən də bu
gündən*

- misraları şairin Xalq və Vətən qarşısında andı idi. Bu misralar təkcə şairin deyil, bütün Azərbaycan poeziyasının müharibə dövründəki yaradıcılıq proqramına, yaradıcılıq devizinə çevrilmişdi.

Mühəribə illərində sənətkar 60-dan artıq şeir, bir neçə poema, o cümlədən «Bakının dastanı»nı yazmışdı.

Bu illərdə Səməd Vurğun sənətinin şöhrət miqyası çox genişlənir. Onun yazdığı «Ukrayna partizanlarına» şeirinin mətnləri təyyarədən Ukrayna meşələrinə səpələnərək

- was the oath to his Nation and Motherland. These lines meant the programme, creative motto not only for the poet but also in all Azerbaijani poetry during the war.

During the war the poet created more than 60 poems, several voluminous poems and "Baku Dastanı" ("Baku Legend").

During these years S.Vurghun's poetic fame spread. The poem

"Partisans of the Ukraine" written in the leaflets was thrown out of the plane into the Ukraine forests for emotional support of the Ukraine soldiers.

In 1943, at the conference held in America, the poem of "Mother's Parting Wishes" got high value as the best antimilitary work And 20 distinguished world poems about the war were published in New York and spread among military

чувств. В 1942 г. за это произведение С.Вургун был вторично удостоен звания "Лауреата Сталинской премии".

Особое значение в творчестве поэта занимает Великая Отечественная Война. Следующие строки:

*Услышьте, родные твердыни,
меня,
Считайте солдатом отныне
меня!*

- явились клятвой поэта перед Народом и Родиной. Они означали программу, творческий девиз не только самого поэта, но и всей азербайджанской поэзии военных лет.

В военные годы поэт создает более 60 стихов, нескольких поэм, в том числе поэму "Бакинский даштан".

В эти годы ширится поэтическая слава С.Вургунa. Листовки со

partizanalara çatdırılmışdır.

1943-cü ildə Amerikada keçirilən müharibə əleyhinə yazılmış ən dəyərli əsərlər müsabiqəsində şairin yazdığı «Ananın öyüdü» şeiri çox yüksək qiymətləndirilmiş və bütün dünya ədəbiyyatında bu mövzuda yazılan ən qiymətli 20 əsərdən biri kimi Nyu-Yorkda çap etdirilərək hərbiçilər arasında yayılmışdır.

Müharibə illərində vətənpərvər şairin atəşin səsi ön cəbhədə, xəstəxanalarda, radioda daha özəmətli səslənirdi. Müharibənin ağır şəraitində Səməd Vurğun Krim, Mozdok, Qroznı, Novorossiysk cəbhələrində olmuşdur. 1943-cü ildə onun təşəbbüsü ilə hərbi tədbirlər, cəbhəçilər və onların doğmaları ilə görüşlər keçirmək üçün «Fizuli adına Ziyalılar evi» yaranmışdır.

1945-ci ildə yazdığı fəlsəfi dram

men.

During the war the patriot poet's ardent voice was heard more powerfully at the front line, on the radio, at the hospitals. In hard war conditions S. Vurghun was at the front line: in the Crimea, Mozdok, Grozniy, Novorossiysk.

In 1943 he initiated opening of "Intelligentsia House" named after M. Fizuli in Baku, to conduct military ceremonies and meetings with front-line soldiers.

In philosophical drama "Insan" (Human) written in 1945, the poet tried to reproduce the future in a romantic style, show the power of human spirit which appeared in fiery years of the war.

People were described in the drama "Insan" united with the same wish and ideal, they got together in "The City of Brother-

стихотворением "Партизанам Украины" были сброшены с самолета в украинские леса для поддержки партизан. В 1943 г. в Америке, на конкурсе за лучшие антивоенные произведения, стихотворение "Напутствие матери" С. Вургуна получило высокую оценку. И среди выделенных на конкурсе 20-ти лучших стихотворений мировой поэзии на военную тему, было опубликовано в Нью-Йорке и распространено среди военнослужащих.

В годы войны пламенный голос поэта-патриота еще более мощно звучал не передовой линии фронта, в госпиталях, на радио. В тяжелых военных условиях С. Вурğun находился на передовой фронта: в Крыму, в Моздоке, в Грозном, в Новороссийске.

В 1943 году в Баку по его инициативе был открыт Дом Интели-

olan «İnsan»-da şair gələcəyi romantik vüsətlə əks etdirməyə çalışmış, müharibənin odlu-alovlu günləri içərisində insan zəkasının qüdrətini göstərmişdir. Səməd Vurğun məqalələrinin birində yazırdı: «Mən «İnsan» adlı beş pərdəli mənzum dram üzərində işləyirəm. «İnsan» mənim dördüncü mənzum dramımdır. Əsər üzərində böyük bir zövqlə işləyirəm, çünki tarixi mövzuda yazılmış əvvəlki üç pyesimdən fərqli olaraq mən birinci dəfə öz müasirlərimin surətinə müraciət etmişəm, onların gələcək nəslini təsvir etmək əzmindəyəm.»

Şairin «İnsan» əsərində yaratdığı «Qardaşlıq şəhəri»ndə dünyanın eyni arzu və ideallarla yaşayan insanların toplaşmışdır. Müəllifin həmin dramda qoyduğu «Qali» gələcəkmi cahanda kamal?» dərin bəşəri, fəlsə-

hood". Rhetoric, common to all mankind, deep philosophical question of the author: "Will the intellect win on the Earth?" is still actual and will be actual for coming years too.

Unlike his other dramas "Insan" was subjected to the critics of the Communist Party and taken off the stage. Later, in 1974 after the poet's death the drama "Insan" was staged for the second time and had a big success among spectators as well as theoretical community.

S. Vurghun was not only a famous poet but also a great scholar, theorist, irreplaceable organizer.

In 1945 the poet was elected the full member of the Academy of Sciences of Azerbaijan SSR. In the same year the republican Society

генции им. Физули для проведения военных мероприятий и для встреч с фронтовиками.

В философской драме "Инан" ("Человек"), написанной в 1945 году, поэт стремится в романтической манере воспроизвести будущее, показать силу человеческого духа, проявляющуюся в огненные годы войны. В "Городе братства" изображенное в драме "Инан" собираются люди объединенные одной мечтой и идеалами. Риторический, общечеловеческий, глубоко философский вопрос автора "Победит ли разум на земле?" весьма актуален и сегодня, и остается актуальным для будущих времен.

В отличие от других драм Самеда Вургуна "Инан" была подвергнута партийной критике и снята с репертуара театра. Намного позже, после смерти автора, в 1974 г. дра-

fi, ritorik sual bu gün də və gələcək zamanlar üçün də aktual olaraq qalır.

Səməd Vurğun təkcə məşhur şair deyil, eyni zamanda böyük alim, əvvəzsiz təşkilatçı və nəzəriyyəçi idi. 1945-ci ildə o, Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının akademiki seçilmişdir. Elə həmin il Bakıda İranla Mədəni Əlaqələr Cəmiyyəti yaranır. Bu cəmiyyətin başçısı Səməd Vurğun təyin edilir. İlk gününə şair tərəfindən cəmiyyətin qarşısında duran vəzifələr təyin edilir. O, İran Azərbaycanı ilə Azərbaycan SSR-i arasında mədəni körpü yadılması işində fəal iştirak edir.

Müharibədən sonrakı illərdə Səməd Vurğun görkəmli ictimai xadim kimi dünyada sülhün bərqərar olması işində fəal iştirak etmişdir. SSRİ Ali Sovetinin deputatı kimi şair 1947-ci ildə görkəmli ədəbiyyat və

of Cultural Relations with Iran was founded in Baku. S.Vurghun was assigned as the Chairman of this society. He determined the important aims of the society from the first day. The poet did his utmost in the building of the spiritual bridge between Azerbaijan and Iran.

In the post war period S.Vurghun as a public man, was actively involved in the establishment of peace in the whole world.

As a delegate of the Supreme Soviet of the USSR, S.Vurghun visited England on the way to Berlin in 1947. Here he was expected by good news: Berlin Theater staged his drama "Vagif". His opinions and advice were very interesting and useful for the production personnel of the theater. It was noteworthy to mention that

ма "Инсан" была вторично поставлена на сцене театра и имела большой успех у зрителей, а также у театральной общественности.

С.Вургун не только известный поэт, но и большой учений - теоретик, незаменимый организатор В 1945 году - поэт был избран действительным членом Академии Наук Азербайджанский ССР. В этом же году в Баку учреждается республиканское Общество Культурных Связей (АзОКС) с Ираном. Председателем общества был назначен Самед Вургун. им с первых дней были определены задачи общества. Поэт приложил немало усилий в строительстве духовного моста между Иранским Азербайджаном и Азербайджанской ССР.

В послевоенные годы С.Вургун, как общественный деятель, активно участвовал в деле установления

mədəniyyət xadimləri ilə birgə Londona səfər etmiş, yolüstü Berlində də olmuşdur. Burada şairi böyük sevinc gözləyirdi. Onun «Vaqif» dramı Berlin teatrında səhnəyə qoyulmuşdu. Teatrın yaradıcı kollektivinə müəlliflə görüşmək, onun fikrini öyrənmək çox maraqlı olur. Alman rejissoru kiçik dəyişiklik etmiş, Qacanın obrazında Hitlerə məxsus cizgilər vermişdir.

1948-ci ildə Səməd Vurğun Polşanın Vrotslav şəhərində keçirilən Mədəniyyət Xadimlərinin Ümumdünya Konqresinin iştirakçısı olmuş, konqresdən qayıtdıqdan sonra şair «Zəncinin arzuları» poemasını yazmışdır. Həmin il poema Polşada çap edilmişdir. Xarici səfərlərlə bağlı yazdığı şeirlərini Səməd Vurğun məşhur «Avropa xatirələri» adı ilə çap etdirmişdir.

while creating the image of Gajar, the german director used Hitler's traits.

In 1948 he participated in the World Congress of Cultural Workers in Vrotslav (Poland). Coming back from the Congress he created the voluminous poem "Negro Says" which was published in the same year. The poet's well-known poetic cycle "European Memories" was the result of his trips to foreign countries.

In 1951 S.Vurghun visited Bulgaria with the help of "Bulgarian-Soviet Friendship" society.

In the foreign press of those years the articles about S.Vurghun's speeches in foreign countries, some of his poems, his substantial and saturated interviews during meetings, were published. Well-known Russian poet Kon-

мира во всем мире.

В качестве депутата Верховного Совета СССР С.Вургун в 1947 г. Побывал в Англии, по пути в Берлине. Здесь его ждала большая радость: на сцене берлинского театра было поставлена его драма "Вагиф". Творческому коллективу театра было интересно и полезно выслушать мнение и советы автора. Примечательно было еще то, что немецкий режиссер привнес в образ Каджара штрихи присущие Гитлеру.

В 1948 году он участвовал во Всемирном Конгрессе деятелей культуры во Вроцлаве (Польша). По возвращении с конгресса он создает поэму "Негр говорит", которая в том же году была издана в Польше.

Итогом зарубежных поездок поэта явился известный поэтический

1951-ci ildə şair «Bolqar-sovet dostluğu cəmiyyəti»nin xəttilə Bolqarıstanda olmuşdur.

O dövrün xarici mətbuatında Səməd Vurğunun xaricdə çıxışları, keçirilən görüşlərdə məzmunlu, məntiqli söhbətləri haqqında yazılar dərc edilmiş, yaradıcılığından nümunələr çap edilmişdir. Böyük rus yazıçısı və şairi Konstantin Simonovun yazdığı «Dostum Səməd Vurğunun Londonda ziyafətdə nitqi» şeiri çox yayılmış, ədəbi ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdi.

Səməd Vurğunun müharibədən sonrakı dövr yaradıcılığı da çox məhsuldar olmuşdur. Şair bir-birinin ardınca «Muğan» (1948), «Aygün» (1950-51) və «Zamanın bayraqları» (1952) poemalarını qələmə almışdır.

Həyatının son illərində yazdığı

stantin Simonov's "My Friend Samad Vurghun's Speech at the Dinner in London" was very popular.

Post-war period was especially fruitful in S.Vurghun's creative activity. First he wrote the poetical drama "Mughan"(1948), then "Aygün" (1950-51) and "A Standard Bearer of the Century"(1952).

His last year's poems constituted the new stage in his creative activity. They are distinguished with their diversity and deep poetry. Reflecting connection with life such human traits as friendship and benevolence, expressed the feeling of sacred duty to the nation.

Despite his creative achievements S.Vurghun was again subjected to injustice attacks and pressures in 1953. The poem "Aygün"

цикл "Европейские воспоминания".

В 1951 г. С.Вургуна по линии общества "Болгаро-Советской дружбы" посетил Болгарию.

В зарубежной печати тех лет публикуются статьи о выступлениях С.Вургуна за границей, о его содержательных и насыщенных интервью на встречах, а также печатались его отдельные стихотворения. Широко популярно было стихотворение видного русского поэта Константина Симонова "Речь моего друга С.Вургуна на обеде в Лондоне".

Послевоенный период творчества С.Вургуна был особенно плодотворным. Один за другим написаны поэмы "Мугань" (1950-51) и "Знаменосец века" (1952).

Стихи последних лет составили новый этап в его творчестве. Их отличает многоцветье и глубокая

şeyrləri onun yaradıcılığının yeni mərhələsini təşkil edir. Onlar rəngarəngliyi və poetikliyi ilə seçilən şeirlərdir. Bu şeirlər həyata bağlılıq, insanların dotluq və xeyirxahlıq kimi keyfiyyətlərini əks etdir-məklə yanaşı, şairin vətən və xalq qarşısındakı müqəddəs borcunun ifadəsi idi.

Səməd Vurğunun bu illərdə yaradıcılıq uğurlarına baxmayaraq o, yenə 1953-cü illərdə haqsız hücumlara, təziqlərə məruz qalır. «Aygün» poeması tənqid edilir, şairin Moskvada çap edilmiş «Şairin hüquqları» məqaləsi ona qarşı hücumları daha da kəskinləşdirir. Respublika rəhbərliyinin göstərişi əsasında məqalə Azərbaycan Yazıçılar ittifaqında müzakirə edilir, onun əleyhinə məktub yazılıb Moskvaya göndərilir. Şair yenə də millətçilikdə təqsir-

was subjected to sharp criticism, which was especially aggravated after the publication of the article "Poet's Rights" in Moscow. By the order of the Republic leadership the article was discussed in the Union of Azerbaijan Writers and a critical letter was composed to the editorial office in Moscow. The poet was again accused of nationalism. His books were taken off the library shelves, the plays were crossed out from theaters' repertoire. He was forbidden to leave the city. Moreover, news was spread about his arrest. Although this fact was not executed but the warrant for his arrest was issued in September, 1953. However, the changes in the leadership of the USSR and the Republic prevented this decision from being carried out. (In January, 1956 in the court

поэтичность. Отражая связь с жизнью, такие человеческие качества, как дружба и доброжелательность, они также явились выражением чувства священного долга перед народом.

Несмотря на творческие успехи Самеда Вургуна в эти годы, в 1953 году он вновь подвергается несправедливым нападкам и давлению. Поэма "Айгюн" подвергается резкой критике, которая еще более обостряется после публикации в Москва статьи поэта "Права поэта". По указанию руководства республики статья обсуждалась в Союзе писателей Азербайджана, где было составлено письмо против поэта и послано в редакцию газеты в Москве. Вновь поэта обвиняли в национализме. Его книги были сняты с книжных полок библиотек, а пьесы вычеркнуты из репер-

ləndirilir. Kitablarının kitabxanalardan, dramlarının səhnədən götürülməsinə göstəriş verilir. Şairə şəhərdən çıxmaq qadağan edilir. Söz yayılır ki, Vurğun tutulub. Bu düz olmasa da, 1953-cü ilin sentyabr ayında həbs edilməsi üçün order yazılması həqiqət idi. Lakin 1953-cü ilin yayında SSRİ və Respublika rəhbərliyində edilən dəyişikliklər nəticəsində bu tədbir baş tutmur... (1956-cı ilin yanvar ayında o zamanki, respublika rəhbəri M.C.Bağırovun və dəstəsinin məhkəməsində, onların «Azərbaycanın sevimli şairi görkəmli sovet yazıçılarından biri Səməd Vurğunu aradan götürmək cəhdləri» ifşa edilmiş, bu məqsədlə topladıqları böhtan dolu iki qovluq material, o cümlədən həbsi üçün order əşyayi-dəlil gətirilmişdir.)

1953-cü ildə ölkədə və respubli-

of those times republic leader M.J.Baghirov and his cliques were accused of their instructions "To annihilate the favorite poet of Azerbaijan, Samad Vurghun – one of the outstanding Soviet poets". As a proof of this two files of accusatory materials and the arrest warrant were produced).

In 1953 when the significant changes happened in the life of the country and Republic Samad Vurghun was assigned the Vice President of Academy of Sciences of the Republic. He started working in this post with great enthusiasm. He put forward important issues to the social sciences, discussing urgent problems and the project of scientific publication for hours.

Being an extraordinary benevolent man, S.Vurghun tried to help

туара театров. Поэту было запрещено покинуть город. Более того, разнеслась весть, что он арестован. И хотя этот факт не состоялся, однако ордер на его арест в сентябре 1953 года был выписан. Однако изменения в руководстве СССР и Республики помешали этому решению.

(В январе 1956 года на суде тогдашнего руководителя республики М.Д.Багирова и его клики было предъявлено обвинение, которое разоблачало их указание "Уничтожить любимого поэта Азербайджана Самеда Вургуна - одного из выдающихся советский поэтов". С этой целью были представлены собранные две папки обвинительных материалов, а также ордер на арест поэта).

В 1953 году когда в жизни страны и республики произошли

kada böyük dəyişikliklər baş verir. Səməd Vurğunu Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti vəzifəsinə təyin edirlər. İşlədiyi dövrdə ictimai elmlər qarşısında böyük problemlər qoyur, saatlarla bu problemlərin, elmi əsərlərin müzakirələrini keçirir, problemlərin həllini təşkil edir. Həddən ziyadə xeyirxah bir insan olan Səməd Vurğun vitse-prezident vəzifəsində çalışdığı zaman da, ayrı-ayrı insanlara öz kömək əlini uzatmışdır. Akademiklərdən Sara Aşurbəyovanın, Püstəxanım Əzizbəyovanın Elmlər Akademiyasına gəlmələri Səməd Vurğunla bağlıdır. Bundan əlavə, dilçi alimlərdən Türkan Əfəndiyeva, Vəqif Aslanov, filosof Camal Mustafayev, tarixçi Mahal Məmmədov və onlarla belə insanların elmə gəlməsi Səməd Vurğunun təkidi və köməkliyi nəticə-

people while working in the post of Vice President. Sara khanim Ashurbayova and Pusta khanim Azizbayeva's contribution to the science is connected with his name. Moreover, the scholars-linguists Turkan Afandiyeva, Vagif Aslanov, the philosopher Jamal Mustafayev, the historian Mahal Mammadov and others came to the science with his help. He helped the families of post graduate students who had been sent to Moscow for studies, at the same time assisted them financially because the stipend was not enough for living there.

In the territory of the USSR Samad Vurghun was widely known. He was awarded with high orders and medals of the USSR in different years, and was the favorite poet of soviet nations.

значимые перемены. Самед Вургуна назначили на должность вице-президента Академии Наук республики. С великим энтузиазмом он берется за вице-президентские обязанности. Он ставит крупные вопросы перед общественными науками, часами обсуждая насущные проблемы и проекты научных изданий.

Будучи чрезвычайно добросжелательным человеком С.Вургун и на посту вице-президента старался помочь людям. Приход в науку таких ученых, как Сара ханум Ашурбекова и Пюста ханум Азизбекова связаны с именем С.Вургуна. Кроме того, ученые - языковеды Туркан Эфендиева, Вагиф Асланов, философ Джамал Мустафаев, историк Махал Мамедов и десятки других пришли в науку по его настоянию и помощи. Он помогал семьям аспи-

sində olub. Moskvaya oxumağa göndərdiyi aspirantların ailəsinə kömək edər, təqaüdü az olanlara məd-də yardım göstərirdi.

O zamanki SSRİ məkanında Səməd Vurğunun böyük nüfuzu var idi. O, müxtəlif illərdə SSRİ-nin ən yüksək orden və medalları ilə təltif edilmiş, sovet xalqlarının sevimli şairi olmuşdu. 1954-cü ildə Sovet yazıçıların II ümumittifaq qurultayında «Sovet poeziyası haqqında» məruzə ona tapşırılmışdı. Bu, o dövrdə xalqımız üçün olduqca iftixarəddici bir hadisə idi.

1955-ci ilin oktyabr ayında Səməd Vurğun SSRİ nümayəndə heyəti tərkibində Vyetnama gedərkən yolda xəstələnir və səfərini yarımçıq saxlamalı olur. Çində onu Pekin xəstəxanasında müayinə edirlər. Şair xəstəxanada olduğu müddətdə

He was entrusted to be the co-lecturer on the topic dedicated to soviet poetry (for 20 years) in the II All Union Congress of soviet writers. Azerbaijani people were proud of this fact.

In October, 1955, being a member of soviet delegation visiting Vietnam, the poet fell ill and was obliged to interrupt his trip on half way. In China he was placed to Beijing hospital. But he didn't lose his hope to be cured and returned to his active life. Short poems, written at the hospital cot, witness his strong will and courage:

*O ill-timed end, stand farther
from me here.*

*On foreign soil I will not yield
to death,*

*So with your scythe from me
awhile keep clear,*

рантов, направленных им же на учебу в Москву, так же оказывал материальную помощь аспирантам, получавшим небольшую стипендию.

На территории СССР Самед Вургун был широко известен. Он был награжден в разные годы самыми высокими орденами и медалями СССР, был любимом поэтом советских народов. Именно ему был поручен "Содоклад о советской поэзии" (за 20 лет) на II Всесоюзном съезде советских писателей. Этот факт был с гордостью воспринят азербайджанским народом.

В октябре 1955 года, находясь в составе советской делегации, направляющейся во Вьетнам, поэт заболел и был вынужден прервать поездку на полдороге. В Китае его помещают в Пекинский госпиталь. Но его не покидает надежда на исцеление и возвращение к деятельности

tezliklə sağalmaq və fəal həyata qayıdmaq arzusu ilə yaşayır. Yataqda yazdığı kiçik şeir onun böyük iradəsini və mətanətini göstərir:

*Vaxtsız əcəl, məndən uzaq do-
lan, dur*

*Qürbət eldə can vermərəm
ölümə!*

*Qılincını məndən uzaq dolan-
dır*

*Onu bil ki, qələm aldım əlimə,
Qürbət eldə can vermərəm
ölümə.*

Bir neçə həftədən sonra şair vətənə qayıdır. Onun xəstəliyi şiddətlənir...

1956-cı ilin mart ayında Səməd Vurğunun 50 yaşı tamam olur. Xalqımız şairin yubileyinin keçirilməsinə hazırlaşır. Azərbaycanın rəhbərliyi tərəfindən «Azərbaycanın xalq şairi» adı təsis edilir və ilk dəfə bu

*For while I hold a pen and still
draw breath,
On foreign soil I will not yield
to death...*

Several weeks later he returned to his motherland. His illness was aggravated.

In March, 1956 Samad Vurghun was 50. The community of the country was getting ready to celebrate the jubilee. The leaders of Azerbaijan established the title "National Poet of Azerbaijan" and for the first time Samad Vurghun was honored with this title. On May, 12, 1956 in the building of Opera and Ballet Theatre ceremonial jubilee meeting took place. The literary community of the USSR and foreign guests participated in this ceremony. Two weeks later on May 27, 1956 at half past seven the poet closed his eyes for-

жизни. Короткие стихи, написанные на больничной койке, свидетельствуют о его воле и мужестве:

*Безвременная смерть, по-
сторонись,*

*Я с жизнью не расста-
нусь на чужбине.*

*Напрасно свой клинок
взметнула ввысь*

*Я вновь пером вооружился
ныне*

*И с жизнью не расста-
нусь на чужбине.*

Спустя несколько недель он возвращается на родину. Болезнь его усугубляется...

В марте 1956 года Самед Вургуну исполнилось 50 лет. Общественность страны готовилась к проведению юбилея. Руководство Азербайджана учредило звание "Народный поэт Азербайджана" и впервые этого имени был удостоен Самед Вургун.

ada Səməd Vurğun layiq görülür. May ayının 12-də opera və balet teatrında SSRİ-nin ədəbi ictimaiyyətinin və xarici qonaqların iştirakı ilə şairin təntənəli yubiley gecəsi keçirilir. Yubiley təntənəsindən iki həftə sonra 1956-cı il may ayının 27-də, saat 19:30-da şairin gözləri əbədi yumulur. Amansız ölüm şairin həyat eşqilə çırpınan ürəyini, yaradıcılıq atəşi ilə odlanan qəlbini əbədi susdurur. May ayının 28-dən 30-na kimi şairin cənazəsi Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının binasında qoyulur. O günlər bütün Azərbaycan matəm içərisində idi. Üç gün xalqımız şairlə vidalaşmağa gəlir, izdihamlı insan axının arda-arası kəsilmirdi. Şair may ayının 30-da Bakıda Fəxri xiyabanda dəfn edilir.

Matəm günlərində şairin ailəsinin adına ölkəmizin bütün guşələ-

ever. The poet's flaming heart burning with unfading creative flame stopped.

From the 28th to the 30th of May an endless stream of people took leave of the great poet, the coffin with corpse placed in Azerbaijan State Philharmony. These days all Azerbaijan was in mourning. On the 30th of May the poet was buried in the Alley of Honorable Burial Place, in Baku.

During mourning days the poet's family got telegrams with condolences from all parts of the country. In one of the telegrams expressing deep heartache was written: "Let consolidation be for your family that from the day of Samad Vurghun's death his new life begins -immortality" And it is actually so.

12 мая 1956 года в Театре оперы и балета с участием литературной общестственности СССР и зарубежных гостей состоялся торжественный юбилейный вечер. Спустя два недели 27 мая 1956 года в половине 8-го вечера навсегда сомкнулись очи поэта. Перестало биться пламенное сердце поэта, горящее немеркнущим творческим огнем.

С 28 по 30-е мая народ нескончаемым потоком прощался со своим великим поэтом, гроб с телом которого был установлен в Азербайджанской Государственной Филармонии. Эти дни весь Азербайджан был в трауре...

30 мая поэт был похоронен в Аллее Почетного захоронения в Баку.

В траурные дни со всех уголков страны на имя семьи поэта шли телеграммы с соболезнованиями. В од-

rindən baş sağlığı teleqramları gəlirdi. Ürək ağrısı ilə yazılmış belə teleqramların birində: «Təsəlliniz olmalıdır ki, Səməd Vurğunun öldüyü gündən onun yeni həyatı – şair ölümsüzlüyü başlanır» – sözləri yazılmışdı. Bu həqiqət idi...

Şairin adı ölümündən sonra müxtəlif yerlərdə əbədləşmişdir. Bakıda şairin möhtəşəm heykəli ucaldılmış, meydana və mərkəzi küçələrdən birinə şairin adı verilmişdir. Bundan başqa Azərbaycan Rus Dram Teatrı, Dənizkənarı parkdakı yay kino-teatrı, neft tankeri də Səməd Vurğunun adını daşıyır. Mossovetin qərarı ilə Moskva küçələrindən biri, Kiev şəhərində kitabxana, Düşənbə şəhərində 57 saylı məktəb və Bolqarıstanda texnikum şairin adını daşıyır.

Respublikamızın bütün rayonla-

After Samad Vurghun's death, his name was immortalized everywhere. In one of the central squares of Baku the poet's majestic monument was raised and one of the central squares was named after S.Vurghun. The name of S.Vurghun was given to Russian Dramatic Theater, summer cinema in Primorsk Park and oil tanker. The name of S.Vurghun was also given to one of the Moscow streets by Mossovet order. In Kiev the library, in Dushenbe School No57 and in Bulgaria junior technical college were named after S.Vurghun.

In all districts of the Republic S.Vurghun's name was given to numerous schools, the houses of culture, streets, parks and so on. During soviet regime his name was given to collective farms and

ной из телеграмм выражавшей глубокую сердечную боль отмечалось: "Пусть утешением для вас будет то, что со дня смерти Самеда Вургуна начинается его новая жизнь - бессмертие". И это действительно так...

Имя Самеда Вургуна после смерти было увековечено повсеместно. На одной из центральных площадей Баку высится величественный памятник поэту, его имя присвоено площади и одной из центральных улиц. Его имя носят Русский Драматический театр, летний кино-театр в Приморском парке, нефтяной танкер. Решением Моссовета одной из московских улиц присвоено имя С.Вургуна. В Киеве библиотека, в Душанбе школа №57 и в Болгарии техникум названы именем поэта.

Во всех районах республики

rında Səməd Vurğun adına onlarla məktəb, mədəniyyət evi, küçə, park vardır. Vaxtilə respublikada bir çox kolxoz və sovxozlar da şairin adını daşıyırdılar. Şəhər və kəndlərdə şairin heykəlləri, büstləri qoyulmuşdur. Müxtəlif yerlərdə şairə həsr olunmuş güşələr və kiçik muzeylər yaranmışdır. Bunların içərisində Qax şəhərində müəllim Məmməd Aşurovun öz həyatında inşa etdiyi evdə yaratdığı «Səməd Vurğun muzeyi» xüsusi yer tutur.

1975-ci ildə Bakıda «Sovet ədəbiyyatı günləri»ndə ölkənin ədəbi ictimaiyyətinin iştirakı ilə «Səməd Vurğunun ev-muzeyi»nin təntənəli açılışı olmuş və bir il sonra, 1976-cı ildə şairin doğma kəndi Yuxarı Salahlıda ev-muzeyinin filialı – «Səməd Vurğunun poeziya evi» yaradılmışdır.

sovkhozes. In the towns and villages the poet's name was immortalized by monuments and busts, in different places corners and little museums dedicated to the poet. "Samad Vurghun's Museum" in Gakh takes special place among these, established by Mammad Ashurov in the house. He built it in his own yard.

In 1975 on "The Days of the Soviet literature" in Baku with the participation of the literary society of the country "House Museum" of the poet was opened, and in 1976 the branch of the museum of Samad Vurgun Poetry House" was opened in Yukhari Salahli, his native village.

имя Самеда Вургунa носят десятки школ, домов культуры, улиц, парков и т.д. В советское время в республике его именам были названы колхозы и совхозы. В городах и селах имя поэта увековечено в памятниках и бюстах, в разных местах созданы уголки и маленькие музеи посвященные поэту. Среди них особое место занимает "Музей Самеда Вургунa" в городе Кахи, созданный педагогом Мамедом Ашуровым в доме, построенном им самим в своем дворе.

В 1975 году в Баку в Дни советский литературы с участием литературной общественности страны был торжественно открыт Дом-музей поэта, а в 1976 году в его родном селе Юхары Салахлы (Верхние Салахлы), создан филиал музея "Дом поэзии" Самеда Вургунa.

Muzeyin fototekasından From the museum photoarchives Из фототеки музея

Tək şəkillər

Single photos

Поэт в разные годы

1941

1946

1946

1950

1952

1955. Son şəkil
Last photo
Последняя фотография

Ailəsi ilə

Family photos

Семейные фото

1928.

Qardaşı Mehdixanla
With his brother Mehtikhan
С братом Мехикханом

Xavər xanım və oğlu Yusiflə
1936. With Khavar khanum and son Yusif
С Хавер ханум и сыном Юсифом

Qızı Aybənizlə
1940 With daughter Aybaniz
С дочерью Айбениз

Anası Məhbub xanımın məzarı önündə
1947 By the grave of Mahbub khanum
У могилы матери Махбуб ханум

Oğlanları ilə Nizami muzeyində
1947. With sons Yusif and Vagif at Nizami museum
Со сыновьями в музее Низами

Uşaqları ilə
1948. With children
С детьми

Xavər xanımla
1950. With Khavar khanum
С Хавер ханум

Aybənizlə
1954. With Aybeniz
С дочерью Айбениз

Dostları ilə

With friends

С друзьями

Mir Cəlal və Əhməd Cəmillə. Gəncə
1928. With Mir Djalal and Akhmed Jamil. Ganja
С Мир Джалалом и Ахмед Джамилем. г.Гянджа

Tacik-fars şairi Əbdülqasım Lahuti ilə
1936. With Tadzhiik-Persian poet Abdulgasim Lakhuti
С Таджико-фарсицским поэтом Абдулгасымом Лахути

Azərbaycan yazıçı və şairləri ilə
1949. With writers and poets of Azerbaijan
Среди писателей и поэтов Азербайджана

Akademik Yusif Məmmədəliyev ilə
1950. With Academician Yusif Mamedaliyev
С Академиком Юсифом Мамедалиевым

Böyük türk şairi Nazim Hikmət ilə. Moskva
1951. With the famous turkish poet Nazim Hikmet. Moscow
С великим турецким поэтом Назимом Хикметом. Москва

Yaxın dostu yazıçı Mehti Hüseyn ilə
1953. With the closest friend Mekhti Guseyn
С близким другом, писателем Мехти Гусейном

Mirzo Turzunuzadə və Mixail Şoloxovla. Moskva
1954. With Mirzo Tursunzade and Mikhail Sholokhov. Moscow
С Мирзо Турсунзаде и Михаилом Шолоховым. Москва

SSSRİ və Respublikanın xalq artisti Adil İskəndərovla
dram teatrının səhnəsində
1955. With People's artist of USSR Adil Iskanderov
on the stage of Drama Theater
С народным артистом СССР и Республики Адилем
Искендеровым на сцене драматического театра

İstirahətdə

Rest-time photos

На отдыхе

Mikayıl Müşviqlə dəniz gəzintisində
1936. On seaside cruise with Mikayil Mushfig
На морской прогулке с поэтом Микаилом
Мушфигом

Şüvəlandakı bağında
1946. In his summerhouse in Shuvalani
На своей даче в пос. Шувеляны

Rus yazıçısı Aleksandr Fadeyevlə M. F. Axundovun ev
muzeyi qarşısında. Şəki
1947. With Russian writer A. Fadeev near
M.F. Akhundov's museum in Sheki
С руским писателем Александром Фадеевым у дома-
музея М.Ф. Ахундова . Город Шеки

Bakı ippadromunda
1949. On the racecourse in Baku
В бакинском ипподроме

Filarmoniyanın solistləri ilə
1949. With soloists of philharmonic house
С солистами Филармонии

Yessentukidə istirahətdə
1952. On the rest in Yessentuki
На отдыхе в Ессентуках

Şair dostu Osman Sarıvəlli ilə Kislovodskdə
1952. With poet Osman Sarıvelli in Kislovodsk
С другом поэтом Османом Сарывели в Кисловодске

Ovda
1954. On the hunting
На охоте

İctimai fəaliyyəti

Social activities

Общественная деятельность

Kremlə qəbulda (Azərbaycan SSR-in 15 illiyi)
1936. At the reception in Kremlin (15th anniversary of the
Azerbaijan Republic)
На приеме в Кремле (15-летие Азербайджанской ССР)

Qazaxıstanın xalq akını (aşığı) Cambulla. Tiflis
1937. With national akın of Kazakhstan Janbul. Tbilisi.
С народным акыном Казахстана Джамбулом.
Тбилиси

"Vağıf" dramının ilk tamaşası günü
1938. On the first night of "Vagif" dramatic play
В день премьеры драмы "Вагиф"

Nəvainin yubileyinə həsr olunmuş plenumda Sədrəddin
Ayni ilə görüşdə. Daşkənd
1940. On the meeting with Sadreddin Ayni during the
plenum dedicated to the jubilee of Navoi.
На встрече с Садреддином Айни в дни пленума
посвященного юбилею Навои. Ташкент

Qızı Aybənizlə Azərbaycan rəssamlarının sərgisində
1946. On the exhibition of Azeri artists with daughter
На выставке Азербайджанских художников, с дочерью

Üzeyir Hacıbəyovun dəfn mərasimində çıxış edərkən
1948. During the speech on the funeral of composer
Uzeyir Gadjiybekov.
Во время выступления на похоронах композитора
Узеира Гаджибекова.

SSRİ Yazıçılar İttifaqının plenumunda. Moskva
1948. On the plenum of USSR Writers Union in
Moscow.

На пленуме Союза Писателей СССР. Москва

Kolxozçu qadınlarla görüşdə
1952. At the meeting with collective farmers
На встрече с колхозницами

Kiyevdə rəsmi bayramda Azərbaycan nümayəndələri ilə
1953. With the delegation of Azerbaijan on the official
holiday in Kiev

С делегацией Азербайджана на официальном
празднике в Киеве

Sovet yazıçıların II Ümumittifaq qurultayında məruzə
edərkən. Moskva

1954. During the report speech on the Second Soviet
Writers Congress

Во время выступления с докладом на II Всесоюзном
Съезде Советских писателей. Москва.

Xarici səfərlər

Abroad

За рубежом

Loqonda "Paynvud" kinostudiyasında
In London. On the "Pinewood" film studio 1947
В Лондоне. На киностудии "Пайнвуд"

K.Simonov və A.Fadeyevlə Robert Bernsin evi qarşısında
With K.Simonov and A.Fadeev near Robert Burns house
С К.СИМОНОВЫМ и А.ФАДЕЕВЫМ у дома поэта Роберта Бернса

Karl Marksın məzarı önündə. London
1947. At Karl Marks tomb. London
У могилы Карла Маркса. Лондон

Vrotslavda Azərbaycanlı əsgərin məzarı önündə. Polşa
1948. By the grave of an Azeri soldier. Poland
У могилы воина Азербайджанца во Вроцлаве. Польша

Смерть в лор.
Вроцлаве, в Польше
в дни всемирного кон-
гресса деятелей культуры
25/VI 48. С. Рудз

Polşada çəkirdiyi şəkil və arxasında yazdığı sözlər
1948. A photo of the poet with memorable note on the back. Poland
Фотография поэта с памятной записью на обороте

Xalq Teatrında çıxış edərkən. Bolqarıstan
During the speech in National Theatre. Bulgarian
Во время выступления в Народном Театре. Болгария

Bolqar xalq yaradıcılığı sərgisində
At the exhibition of Bulgarian Folk Arts
На выставке Болгарского Народного творчества

1951

Fəxri qonaqlar kitabına yazı yazarkən. Bolqarıstan 1951. During the recording in specials quests book Во время записи в книгу почетных гостей. Болгария

Son xarici səfəri zamanı, Pekin 1955. During the last trip to Beijing В последней зарубежной поездке Пекин

Azərbaycanda Səməd Vurğunun adını daşıyan 70 küçə, 7 kitabxana, 20 məktəb, 5 mədəniyyət evi, 5 park, 4 kinoteatr və s. vardır. (SSRİ dövründə 28 kolxoz və 10 sovxoz mövcud idi). Bunlardan əlavə Moskvada küçə, Kiyevdə kitabxana, Düşənbədə orta məktəb, Bolqarıstanın Plovdiv şəhərində texnikum şairin adını daşıyır.

In Azerbaijan 70 streets, 7 libraries, 20 schools, 5 palaces of culture, 5 parks, 4 movies etc. named after poet (Before the USSR collapse there were 38 collective farms). Besides, street in Moscow, library in Kiev, school in Dushanba and secondary school in the Plovdiv city of Bolqariya are named after poet.

В Азербайджане 70 лиц, 7 библиотек, 20 школ, 5 домов культуры, 5 парков, 4 кинотеатра и др. носят имя поэта (До распада СССР было также 28 колхозов и 10 совхозов). А так же улица в Москве, библиотека в Киеве, школа в Душанбе, техникум в г.Пловдиве Болгарии носят имя поэта.

**„Азərbaycan ССР Халг шаири“ фəхри
адынын мүййән өдилмəsi һаггында**

АЗƏРБАЙҤАН ССР АЛИ СОВЕТИ РƏСУЛƏТ ҺƏЛ'ƏТИННН ФƏРМАНЫ

1. «Азərbaycan ССР Халг шаири» фəхри ады мүййән өдилсин.
2. Азərbaycan ССР-нин фəхри адыны һаггындакы əсəнамннн бирнчк нздə-снвə ашындакы нзмунла «и» бəндн əзəлə өдилсин.

«и) Азərbaycan ССР Халг шаири ады керəмлн илə-бəлн əсəрлəр кратымын вə Азərbaycan совет əдбйятынын ннжншафы сəһəснндə бəлүк ындəстəрнн əлнн шаи-рлəрə ырлалыр».

Азərbaycan ССР Али Совети Рəсүлəт Һəл'əтиннн Сəдрн М. ҺƏРАҺИМОВ

Азərbaycan ССР Али Совети Рəсүлəт Һəл'əтиннн Кəтиби С. ЧƏФФРОВ

Бакы шəһəri, 23 янвəр 1956-чы ыл.

Decree on establishing the title of "National poet of Azerbaijan SR" and first time awarding this honorable title to Samad Vurgun.

**Шаир Сəмəд Вургунə Азərbaycan ССР Халг
шаири фəхри ады верилмəsi һаггында**

АЗƏРБАЙҤАН ССР АЛИ СОВЕТИ РƏСУЛƏТ ҺƏЛ'ƏТИННН ФƏРМАНЫ

Керəмлн илə-бəлн əсəрлəр кратымын вə Азərbaycan совет əдбйятынын ннжншафы сəһəснлəлн бəлүк ындəстəрннн кəрə, шаир Сəмəд Вургунə Азərbaycan ССР Халг шаири фəхри ады верилсин.

Азərbaycan ССР Али Совети Рəсүлəт Һəл'əтиннн Сəдрн М. ҺƏРАҺИМОВ

Азərbaycan ССР Али Совети Рəсүлəт Һəл'əтиннн Кəтиби С. ЧƏФФРОВ

Бакы шəһəri, 23 янвəр 1956-чы ыл.

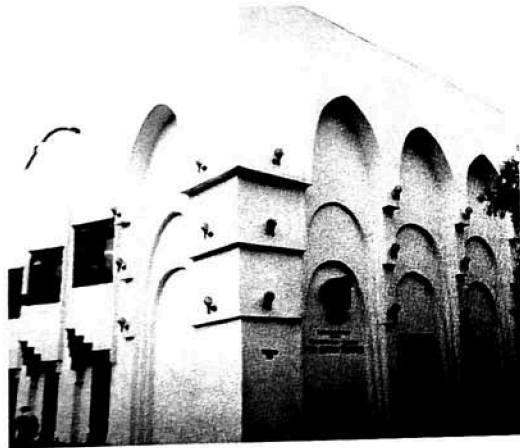
Указ об учреждении звания "Народного поэта Азербайджанской ССР" и о присуждении почетного звания впервые Самеду Вургуну

Fəxri xiyabanda şairin məzarı
Tomb of the poet on Honorable Memorial in Baku
Могила поэта на Аллее Почетного захоронения в Баку

Bakıda küçə
Street in Baku
Улица в Баку

Rus Dram teatri
Russian Dramatic Theatre. Baku.
Русский драматический театр. Баку

Şairin ilk abidəsi. Ağstafa.
The first monument of the poet. Akstafa town, 1959
Первый памятник поэту . г.Акстафа,

Bakıda yay kinoteatri
Summer cinema in Baku
Летний кинотеатр в Баку

Bakıda adını daşıyan meydanda heykəli
Monument on the square named after the poet
Памятник на площади носящей имя
поэта. Баку

Sumqayıt şəhərində mədəniyyət evi
Culture House in Sumgayit
Дом Культуры в г.Сумгаите

Səməd Vurğun adına kitabxanadan bir guşə. Kiyev
Memorial places of the library named after him in Kiev, the
capital of Ukraine
Уголок библиотеки носящей его имя в столице Украины -
Киеве

Moskvada Səməd Vurğun adına küçə
Samad Vurgun street in Moscow
Улица Самеда Вургуна в Москве

Dahi Azərbaycan şairi, görkəmli dramaturg, alim, ictimai xadim, iki dəfə Dövlət mükafatı laureatı Səməd Vurğunun (1906 -1956) ev-muzeyi Azərbaycanda yazıçı və bəstəkarların xatirəsini əbədləşdirmək üçün yaradılmış ilk memorial muzeydir.

Muzey XIX əsrdə inşa edilmiş yaşayış binasının III mərtəbəsində altı otaqlı mənzildə yerləşir. Səməd Vurğun ömrünün son illərini bu mənzildə yaşamış, gərgin yaradıcılıq və ictimai fəaliyyətlə məşğul olmuşdur.

Respublika hökumətinin qərarı ilə 1974-cü ildə təşkil edilən ev-muzeyinin 1975-ci il oktyabrın 6-da təntənəli açılışı olmuşdur.

Ötən müddətdə muzeyin fondu xeyli zənginləşmiş, ekspozisiya bölmələri yaradılmış, şairin heyat və yaradıcılığı ilə bağlı gərgin araşdırmalar aparılmışdır. Toplama işi muzeyin fəaliyyətinin əsasıdır. Bu iş planlı su-

Samad Vurgun House Museum is the first memorial museum established in Azerbaijan which nominates the life and creative of the greatest Azerbaijan poet, twice state prize winner, a well-known playwright, a scientist and notable figure. The Museum is located on the second floor of the dwelling house, which had been built in the XIX century. Samad Vurgun had lived in this house till the end of his life. By the decree of Republic Govern organizing the House-Museum's in 1974 solemnly opening had been taken place on October 6, 1975, for years the museum was enriched with some new materials and made some investigations. The collection of materials is the main activity of

Дом-музей великого азербайджанского поэта, видного драматурга, ученого, общественного деятеля, дважды лауреата Государственной премии Самеда Вургунa (1906-1956) является первым мемориальным музеем в ряду музеев, созданных для увековечения памяти азербайджанских писателей и композиторов.

Музей размещается в 6-ти комнатной квартире на III этаже жилого дома, построенного в XIX веке. Поэт прожил здесь последний период жизни, где прошли годы напряженной творческой и общественной деятельности.

Созданный в 1974 году решением правительства Азербайджана музей был открыт 6 октября 1975 года.

За прошедшие годы музейный фонд значительно обогатился, были созданы новые экспозиционные отделы, проведены напряженные исследования, связанные с жизнью и творчеством поэта. Основу музейной дея-

Ev - muzeyin açılışı. 6 oktyabr,
At the opening ceremony of the memorial-flat oktober 6, 1975
Открытия дома-музея 6 октября

tərdə, həm də ayrı-ayrı mövzular üz-
rə aparılır. Məhz bunun nəticəsində
Vurguna aid xatirə əşyaları, orijinal
fotoşəkillər, rəsmlər, əsərləri, əlyazma-
lar, tədqiqat əsərləri, hədiyyələr,
ötən illərin qəzet-jurnalları və s. ma-
teriallar muzeyin fondunu zənginləş-
dirmişdir. Hal-hazırda eksponatların
ümumi sayı 16000-dən artıqdır.

Şairin vətəninə - Qazax rayonu-
nun Yuxarı Salahlı kəndində muzeyin
filiyalı olan "Poeziya evi" fəaliyyətə-
dir. Muzey həmçinin Bakıda və ra-
yonlarda şairlə bağlı təşkil olunan
muzey və gushələrin yaranmasına və
zənginləşməsinə yaxından köməklik
göstərir.

Muzeydəki üç otaq - şairin iş ota-
ğı, qonaq və yataq otaqları onun sağ-
lığında olduğu kimi saxlanılır. Digər üç
otaqda isə Vurgunun həyat və yaradı-
cılığını, ictimai fəaliyyətini, xatirəsi-

the museum. This work is carried
on according to several themes.
Mainly according to these works
memorable things of Samad
Vurgun original photos, drawing
works, manuscripts, investiga-
tions, presents, passing year's
newspapers and magazines have
enriched the funds of museum.
Nowadays the numbers of exhibits
are more than 16000. Being a
branch of the museum "Poetry
House" makes activity in "Yukhari
Salahlı" rural in Qazax district.
Museum also helps creating and
extending other museums in Baku
and Districts which are related to
Samad Vurgun's name.

Three rooms of the museum - a
study, a drawing room and bed

тельности составляет собирательная
работа, проводимая как планомерно,
так и по отдельным темам. Итогом
этой работы является то, что музей-
ный фонд обогатился мемориальны-
ми предметами, лично принадлежа-
щими С.Вургуну, оригинальными фо-
тографиями, произведениями изобра-
зительного искусства, рукописными
материалами, автографами, исследо-
вательскими трудами, подарками, га-
зетами и журналами прошлых лет и
т.д. В настоящее время общее число
экспонатов музея превышает 16000.

На родине поэта в селении Юха-
ры Салахлы (Верхние Салахлы) Ка-
захского района функционирует фи-
лиал музея «Дом поэзии Самеда Вур-
гуна» Музей также оказывает бли-
жайшую помощь в организации и
обогащении созданных в Баку и в
районах музеев и уголков, связанных
с именем поэта.

Три комнаты музея - кабинет,

Şairin iş otağı
Poet's study
Кабинет поэта

Qonaq otağı.
Sitting room
Гостинная.

nin əbədləşdirilməsini əks etdirən ekspozisiya yaradılmışdır.

Şairin iş otağı - kabinet. Hər şey sadə, hər şey adi. Yazı stolu, stullar, kitablarla dolu şkaflar. Yazı stolunun üstündə şairin son əlyazmaları, ömür vəfa etmədiyi üçün çəke bilmədiyi papirosları, avtoqələmi, həyat yoldaşı ilə övladlarının birgə çəkirdikləri fotoşəkil və şairin ən çox sevdiyi bənövşə gülünün rəmzi kimi kiçik səbətdə süni bənövşə qoyulmuşdur. "Vaqif", "Fərhad və Şirin", "İnsan", "Aygün" və bir çox başqa sənət inciləri, məqalələr, çıxışlar bir zaman bu yazı stolunun arxasında ərşəyə gəlmişdir.

Şairin qonaq otağı onun sağlığında olduğu kimi qorunub saxlanır. Səməd Vurğun məşhur şair olmaqla yanaşı, həm də açıqürəkli insan, qonaqpərvər ev sahibi idi. Bu qonaq otağın-

room are kept as they were in poet's lifetime. But in the other rooms exhibits had been established for eternaling his memory, social activity and life. The study room was Poet cabinet. All things are simple and ordinary. A bookcase full of books, chairs and table. There are the last manuscripts of poet, unfinished cigarette, the pen and his beloved photo which he had taken with children and wife. The little basket of his favorite violets on the table. Many of his works as "Vagif", "Farhad and Shirin", "Human being", "Aygün", many articles and repots were created at this very writing-table.

The drawing-room of the poet

гостиная и спальня - сохранили тот же интерьер, что и при жизни поэта. В остальных трех комнатах размещена экспозиция, отражающая жизнь и творчество, общественную деятельность поэта, увековечения его памяти.

Рабочая комната С.Вургуна кабинет. Здесь все просто и обычно. Письменный стол, стулья, шкафы, полные книг. На письменном столе последние рукописи поэта, недокуренные папиросы, авторучка, фотография супруги Хавер ханум с детьми, маленькая корзиночка с искусственными фиалками - любимыми цветами поэта. За этим столом когда-то были созданы жемчужины поэтического искусства, драмы «Вагиф», «Фархад и Ширин», «Инсан», «Айпун», статьи и выступления.

Гостиная в музее сохраняет тот же вид, что и при его жизни. Сəмəd Вургун не только прославленный по-

Самед Вургун, поэт, драматург, композитор, писатель, журналист, общественный деятель, один из крупнейших деятелей культуры Азербайджана. Он родился в семье рабочего, но с детства проявил выдающиеся способности. Его творчество охватывает все виды искусства: поэзию, драматургию, музыку, живопись. Он был не только талантливым творцом, но и прекрасным организатором. Его деятельность была посвящена служению искусству и народу. Он много работал для развития культуры в Азербайджане, был одним из инициаторов создания Государственного театра оперы и балета. Его творческое наследие огромно, и оно продолжает жить и развиваться.

13. V. 1976

Находим в доме-музее
Самеда Вургуня. Перед
нами глазами вераёт
во весь свой изумительный
подлинный рокетный
доказательный друг.

Я впервые себя членом
дружеской семьи — здесь Хавэр
ханум, ее дети — Исмаил,
Рашид, Айдил.

Слава азербайджанскому
народу, породившему человека
с большой буквы — моего
Самеда Вургуня!

Эмиль Туркел
28 мая 1976 г.

da tez-tez şairin dostları - yazıçılar, bəstəkarlar, rəssamlar, kənd zəhmətkeşləri və onun istedadının pərəstişkarları toplanırdı. Otaqdakı royal da böyük marağa səbəb olur. Bu royalda vaxtilə Səməd Vurğunun əvvəlki mənzilində tez-tez qonaq olmuş Azərbaycan milli operasının banisi Üzeyir hacıbəyov, eləcə də məşhur bəstəkarlarımızdan Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Səid Rüstəmov öz əsərlərini ifa etmişlər. Qonaq otağında həmçinin 1944-ildə xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev tərəfindən şairin ilk naturadan çəkilmiş portreti nümayiş etdirilir. Səməd Vurğun burada öz bağında, dərin düşüncələr aləmində təsvir olunmuşdur.

Qiymətli eksponatlar arasında bir saat da var. Səməd Vurğun dünyasını dəyişdiyi zaman, 1956-cı il mayın 27-də axşam saat 8:30-da şairin həyat yoldaşı Xavər xanım həmin saati da-

has been kept as it was when he lived here. Samad Vurgun was openhearted person, popular poet and kind host. The piano in the room is of great interest to visitors. The founder of Azerbaijan National Opera Uzeyir Hajibeyov, Qara Qarayev, Fikret Amirov, Said Rustamov used to perform their works on this piano. In the drawing-room there are also Samad Vurgun's picture painted in 1944 by Mikayil Abdullayev. In the painting Samad Vurgun had depicted in the deep kingdom of thought in his garden.

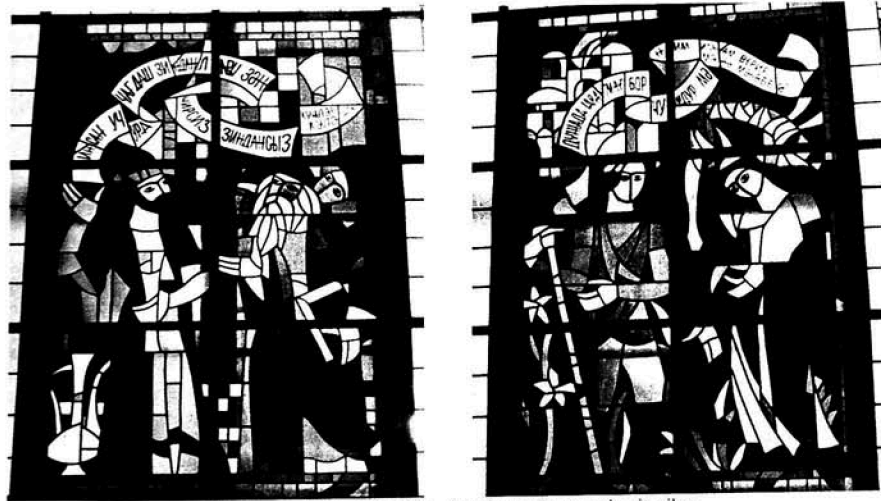
There is also a clock among the valuable exhibits. After Samad Vurgun died, his wife Mrs. Khaver stopped his watch at 8:30 in the

эт, но он также был и гостеприимным, радушным хозяином дома. В гостиной часто собирались друзья поэта - писатели, композиторы, художники, сельские труженики и поклонники его таланта.

Вызывает большой интерес рояль, находящийся в гостиной. В свое время еще на прежней квартире С.Вургуня на этом рояле играл его частый гость Узеир Гаджибеков - основоположник национальной азербайджанской оперы. Исполняли свои произведения известные композиторы Кара Караев, Фикрет Амиров, Сеид Рустамов.

В гостиной демонстрируется портрет поэта кисти народного художника Михаила Абдуллаева, изображившего С.Вургуня в натуре на даче, в момент, когда поэтом владели глубокие творческие раздумья.

Среди ценных экспонатов - часы, время на которых остановлено женой поэта Хавер ханум в тот момент,

«Vaqif» və «Fərhad və Şirin» dramları mövzusunda vitrajlar.
Stained-glass window with the scenes from "Vaqif" and "Farkhad and Shirin" dramas.
Витражи со сценами из драм "Вагиф" и "Фархад и Ширин"

yandırmışdır.

Memorial otaqlarından sonuncusu şairin yataq otağıdır. Burada da hər şey sağlığında olduğu kimi qorunub saxlanılır.

Muzeydə əhatə dairəsi çox geniş olan kütləvi işlər də görülür. İldə iki dəfə, martın 21-də və mayın 27-də şairin "Xatirə günləri" keçirilir. Muxtəlif vaxtlarda Səməd Vurğunun xatirəsinə həsr olunmuş tədbirlərdə görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri, şairin qələm dostları, o dövrün ədəbi gəncliyi iştirak etmişlər. Bir vaxtlar şairin xatirə məclislərində onun haqqında öz ürək sözlərini söyləmiş insanların əksəriyyəti indi özəri xatirələrdə yaşayırlar...

Şairlə bağlı tədbirlərlə yanaşı, ev-muzeyində ayrı-ayrı ədəbi hadisələrə, şairin qələm dostlarının yubiley-

evening on 27th of May 1956.

The last memorial room is his bedroom. Here also everything is kept as it was in his lifetime. A lot of work is done by the Museum. "Memorable day's" are held on 21th of March and on May 27, twice a year.

Popular men of science and culture, his friends and literary youth of those years have at diggerent times participated in measures dedicated to Samad Vurgun's memory. Now some of the people who expressed their sincere words also live in memories. Along with the measures dedicated to Samad Vurgun other literary events, jubilees of his friends, or historical days take place. As an example

когда перестало биться сердце поэта - 27 мая 1956 года в 8.30 вечера.

Последняя мемориальная комната - спальня поэта. Она также сохранена в том виде, как было при его жизни.

В Музее проводится широкая культурно - массовая работа. Дважды в год - 21 марта и 27 мая проводятся «Дни памяти» С.Вургунa. В разное время проводимых мероприятиях, посвященных его памяти, участвовали видные деятели науки и культуры, соратники по перу, литературная молодежь тех лет. Ныне многие участники этих мероприятий, высказавшие свои очень сердечные, искренние слова, уже сами живут в воспоминаниях.

Наряду с торжествами, непосредственно связанными именем поэта, в Доме-музее проводятся мероприятия, посвященные отдельным литературным событиям, юбилеям его друзей, а также историческим событиям. Все эти меро-

Muzeydə keçirilən ilk "Xatirə günü"- xalq şairləri Rəsul Rza, Osman Sarıvəlli, Süleyman Rüstəm və Xavər xanım.

1977. Memory Day being celebrated the 1st time in museum - National poets Rasul Rza, Osman Sarıvelli, Suleyman Rustam and Khavar khanum.
Первый "День памяти" введенный в музее - народные поэты Расул Рза, Осман Сарывелли, Сулейман Рустам и Хавер ханум.

"Puşkin günü". Aybəniz xanım, A.A.Cerkasin və Puskinin nəticəsi Qriqori Qriqoryevic Puşkin.

1987 "A.S.Pushkin's Day", (Aybeniz khanum, A.A.Cherkashin and Gregory Grigoryevitch Pushkin, Puchkin's great-grand son).
«День А.С. Пушкина». Айбениз ханум, А.А.Черкашин и правнук Пушкина Григорий Григорьевич Пушкин.

Şairin Salahlı kəndində tiktirdiyi evin maketi
Mock-up of the house built by the poet in his native village

Макет дома построенного поэтом в родном селе

Müxtəlif sənədləri olan vitrin.
Glass case with documents
Витрина с документами.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev muzeylə tanış olarkən.
National leader Heydar Aliyev while visiting the museum 1997
Общенациональный лидер Гейдар Алиев во время посещения музея.

Muzeyin rəy kitabına yazı yazarkən
1997 Leaving the record in the Visitor's Book
Во время записи в "Книгу отзывов"

Бүг хүн баян шиг (Баян
Вүрүмүн дотсон илалт
үлсүлүмүн элбэ сүтүктэ 1975
ил октябрь айыны талбайрлаар
О хүмэр баян Вүрүмүн
эл музүйүнүн тэмнэтсэл
атылсан өдөр. Эртн илэр
музүй баян Вүрүмүн бүтээн
бэ, бэрдүлүсүмүнүнүн илсүн
итлэх үлсүн татан каруу,
халхмунтын илсүнүтүмүнүн
илсүнүтүмүнүн бүтээн сүтүктэ
халхмун. Илсүнүн, баян
Вүрүмүн эртн илсүн үлсүн
жүсүлүмүн. Музүй ахмун
хорхмун илсүнүтүмүн баян
халхмун илсүнүн илсүн
халхмун илсүнүн сүтүктэ.

Hesperis matronalis
Springer
Frederick Jones.

6/11-97

lərinə, tarixi günlərə həsr olunmuş tədbirlərin keçirilməsi, eləcə də bu tədbirlərdən bir çoxunun respublikada ilk dəfə olaraq məhz bu muzeydə (Azərbaycan Demokratik Respublikasının ildönümü: tədbir və sərgi - 1988; Hacı Zeynalabdin Tağıyevin anadan olmasının 150 illiyi: tədbir və sərgi - 1989) təşkil olunması respublika ictimaiyyətində xüsusi maraq doğurmuşdur.

Muzeyə qələn tamaşaçılar və tədbir iştirakçıları böyük şairin həyat və yaradıcılığını çox maraqla izləyir, onun səsinin lent yazısına böyük məhəbbətlə qulaq asır, şairi müxtəlif illərdə əks etdirən kino-xronikaya çox həyacanla baxırlar. Onlar muzeydə keçirdikləri hissləri, şairə olan hədsiz məhəbbətlərini rəy kitablarında qeyd edirlər. Rəy kitablarında Muzeyin fəaliyyəti də qiymətləndirilir, xoş

we can note the exhibition dedicated to the anniversary of Azerbaijan Democratic Republic held in 1988 and 150th anniversary of a well-known patron – Haji Zeynalabdin Tagiyev in 1989.

The audience and participants are following poet's activity, listen to recordings of his voice and watch the chronicles with great interest. They make note of their sincere feelings and testimonial book. The biggest appreciation had been given by Haydar Aliyev who have wrote his heart words in testimonial book. "Celebration 90th anniversary of Samad Vurgun today I remember the October 1975. the opening date of museum of Samad Vurgun. The museum

приятия и особенно те, которые впервые в республике отмечаются именно в этом музее вызывают особый интерес общественности. (Например мероприятие и выставка посвященная 80-летию Азербайджанской Демократической Республики в 1988 году, и 150-летию видного мецената Гаджи Зейналабдина Тагиева в 1989 году и др.)

Посетители музея и участники мероприятий проявляют живой интерес к жизни и творчеству поэта, с любовью слушают записи, озвучивающие его голос, не могут без волнения смотреть кинохронику, воспроизводящую поэта в разные годы. Чувства, которые испытывают они в музее, их безграничная любовь к поэту отражены в «Книге отзывов» музея. В ней дается также оценка деятельности музея, высказываются в его адрес теплые, сердечные слова.

Наивысшую оценку деятельность музея получила в следующих словах

ürək sözləri yazılır. Muzeyə ən böyük qiyməti Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev vermiş, rəy kitabına aşağıdakı sözləri yazmışdır: "Bu gün şair Səməd Vurğunun 90 illik yubileyini qeyd edərkən 1975-ci ilin oktyabr ayını xatırlayıram. O günlər ölməz Səməd Vurğunun ev-muzeyinin təntənəli açılışı oldu. Ötən illər muzey Səməd Vurğunun həyat və yaradılığını təbliğ üçün çox iş görüb, xalqımızın mədəniyyətinin inkişafına böyük xidmət göstərüb. Əminəm ki Səməd Vurğunun ədəbi irsi daimi yaşayacaq. Muzey ölkəmizin görkəmli mədəniyyət ocağı kimi bu şərəfli işə bundan sonra da xidmət edəcəkdir."

Səməd Vurğunun ev-muzeyi.
Ünvan: Bakı - 370005,
T. Əliyərbəyov küç. 4
Tel: (+99412) 493-56-52
e-mail: vurgunmuseum@ctnet.az

made a great deal of work in the sphere of Azeri culture of our nation. I am sure that Samad Vurgun's literary heritage is immortal. And the museum will carry out its honorable mission as a center of culture of our Republic.

Samad Vurgun House Museum
Address: T. Alyarbayov 4 str.
Baku, Azerbaijan
Tel: (+99412) 493-56-52
e-mail: vurgunmuseum@ctnet.az

написанных в «Книге Отзывов» Общенациональным лидером Гейдаром Алиевым: «Отмечая сегодня 90-летний юбилей великого поэта Самеда Вургунa, я вспоминаю октябрь 1975 года. В те дни состоялось торжественное открытие Дома-музея бессмертного Самеда Вургунa. За прошедшие годы музей проделал огромную работу по пропаганде жизни и творчества С.Вургунa, имеет большие заслуги в развитии культуры нашего народа. Надеюсь, литературное наследие Самеда Вургунa будет жить вечно. Как очаг выдающейся культуры страны, музей будет и впредь служить этой почетной цели!»

Дом-музей Самеда Вургунa
Адрес: Баку - 370005,
Ул. Т. Алиярбекова, 4.
Тел: (+99412) 493-56-52
e-mail: vurgunmuseum@ctnet.az

Çapa imzalanmışdır: 12.06.2006

Uçot nəşriyyat vərəqi 5,0

Format 60x84 $1/16$

Sifariş № 35 Nüsxə 500

“Qərənfil” mətbəəsində çap olunmuşdur.

Ünvan: Bakı şəhəri, 28 May 78/5

tel: 498-56-38

